

Hørkærugaards historie

INDHOLD:

1. Fra bispegods til magistratsgods.
2. Fæsterne på gården før landboreformerne
3. Udskiftningen af Magistratens gods
4. Fæsterne på gården efter reformerne
5. Gårdejerne
6. Anders Chr. Andersen 1906-39
7. Henning Norup Andersen 1939/53-1990
8. Lotte og Brian Norup Andersen 1990 -

1. Fra bispegods til magistratsgods

Ved reformationen 1536 blev roskildebiskoppens gods givet til et len under kronen. Den gamle bispegård blev residens for lensmanden over Roskilde len og kaldt "Roskildegård".

I 1661 forærede kongen Roskilde len til Københavns by og magistrat som tak for indsatsen under svenskekrigene. Gaven skulle administreres fra Bistrup ladegård og omfattede bl.a. 4 gårde og 5 huse i Vindinge på i alt godt 30 tdr. hartkorn. En af de 4 gårde var den senere "Hørkærugaard", som dengang lå på østsiden af Kærvej lidt nord for kærret og havde det gamle matrikelnummer 10.

2. Fæsterne på gården før landboreformerne

1. Ca. 1672-1705: Peder Hansen

Den ældste, kendte fæster på gården hed Peder Hansen og var født i Kamstrup 1651 som søn af Hans Ibsen og Anna Hansdatter. Vi kender ikke omstændighederne bag hans overtagelse af fæstet, men det må være sket omkring 1672, hvor han var gift med Sidse Olufsdatter/Olsdatter, datter af husmand Ole Pedersen i Vindinge. I 1673 fik de datteren Maren, der døde som 2-årig. 1677 fik de Oluf, opkaldt efter morfaderen, og 1683 Hans, opkaldt efter farfaderen. Mette, født 1687, døde 1688, hvorefter en pige, født kort efter, blev døbt Mette. De følgende børn, født 1692, 1694, 1695 og 1698, døde alle i vuggen. Selv døde Peder Hansen den 31.3. 1705 og blev begravet den 31. marts.

2. 1705-1725: Søren Hansen

Den 12.5. samme år fik Søren Hansen fra Reerslev gården i fæste og giftede sig med den hårdt prøvede enke, Sidse Olsdatter. Gården var da på 5 tdr., 2 skæpper, 2 fjerdingkar hartkorn. Som følge af krigene mod svenskerne og flere pestepidemier var der på den tid mange ødegårde og stor mangel på fæstebønder. Det er nok

forklaringen på, at Søren Hansen fik endnu en gård i fæste på 4 tdr., 7 skpr., 1 1/3 fjdk., så han sad på tilsammen 10 tdr., 1 sk. og 3 1/3 fjdk. hartkorn. I efteråret 1720 døde Sidse Olsdatter. På skiftet efter hende den 31.10. optrådte hendes sønner af første ægteskab, den 43-årige Oluf/Ole Pedersen, husmand i Vindinge, og den 37-årige Hans Pedersen, soldat ved grenader-regimentet i Frederik 5.s landmilit. En grenader var en høj, langlemmet soldat, der kunne kaste langt med en håndgranat. Han har sandsynligvis gjort tjeneste i Nordtyskland ligesom ”Jeppe på Bjerget” (1722), der gjorde tjeneste dér i 10 år sammen med Jacob Skomager. Militen krævede en bondesoldat for hver 20 tdr. hartkorn. Hans kunne dog sammen med resten af befolkningen glæde sig over, at der tidligere samme år (1720) var sluttet fred mellem landene efter næsten 100 års krige. Endelig optrådte en datter, Ane Pedersdatter, gift med boelsmand Jens Nielsen, Kildebrønne, og deres søster, Mette Pedersdatter. I 1725 kunne Søren Hansen ikke længere klare sine fæsteforpligtelser og blev fradømt gården.

3. 1725-1746: Lars Nielsen

Ny fæster på gården fra den 10.4.1725 var Lars Nielsen, født i Skensved og gift med Bodil Nielsdatter, som i januar samme år fødte sønnen Niels, døbt 28.2.1725 og derefter døtrene Gertrud, døbt 20.8.1726 og Kirsten, døbt 8.8.1728. Også Lars Nielsen måtte 1746 afstå fæstegården, hvis hartkorn var justeret til 10 tdr., 1 skp., 3 fjerdingkar, 1 album.

4. 1746-1774: Jeppe Mogensen

Den 7.6.1746 fæstede Jeppe Mogensen gården. Han var gift med Maren Villadsdatter, og med dem kom en ny slægt på gården for de næste mange generationer. Deres børn var Ole, døbt 12.9.1751, Christian, døbt 10.8.1755, og Mogens, døbt 8.4.1756. Maren Villadsdatter døde 1763, 33 år gammel.

5. 1774-1804: Ole Jeppesen/Ibsen

Den 12.12.1774 afstod Jeppe Mogensen på grund af alderdom fæstegården til sønnen, ungkarl Ole Jeppesen. Han blev den 15.1.1775 gift med Kirsten Clemensdatter, og de fik børnene Niels, døbt 25.8.1776, Villads, døbt 16.4.1778, og Peder, døbt 1.10.1780. Vi er nu nået op til tiden for de store landboreformer. I Folketællingen 1787 kaldtes fæsteren Ole Ibsen og var 37 år. Hans kone, Kirsten Clemensdatter, var 40, og sønnerne Niels, Villads og Peder 10, 8 og 6 år. Tjenestefolkene var en karl på 28 og en pige på 16.

3. Udskiftningen af Magistratens gods

Ved delingen af Vindinge-markerne mellem godsejerne fik Magistraten jord i den nordvestlige del af sognet og – noget mindre – i den nordøstlige del. Udskiftningen af jorden mellem fæsterne afsluttedes o. 1801. Den gav de 3 af gårdene lange hovedlodder nord og syd for vejen mod Roskilde helt ud til Roskilde mark. Men til

gengæld for at kunne blive liggende i landsbyen fik de udlodder helt ovre mod Reerslev.

Matr.nr 6 (senere "Vesterhøjgård") lå sydligst med i alt godt 60 tdr. land. Nord herfor lå matr.nr. 7 ("Højvanggård") med godt 62 tdr. land og matr.nr. 9 ("Lundbjerggård") med knap 61 tdr. land.

Den 4. gård med nyt matr.nr. 8 ("Hørkærgaard") nøjedes med 56½ td. land, men samlet i en blok-udskiftning et stykke vest for byen. - Gårdens bygninger blev straks flyttet ud på lodden, hvor de skal være opført år 1800. Navnet efter en mose på lodden fik gården først senere.

Ved folketællingen 1801 var Ole Ibsen 50 år gammel, "Kirstine" Clemensdatter 55, sønnerne Niels og Peder 25 og 21 – det har været godt at have dem hjemme under udflytningen. Derudover tjente på gården en dreng på 14 og en pige på 23 år.

4. Fæsterne på gården efter reformerne

1. 1804-1844: Niels Olsen og hans enke

Den 9.10.1804 overtog Niels Olsen fæstet efter sin far. Gårdens hartkorn var uændret 10 tdr., 1 skp., 3 fjdk., 1 album. Den 9.11. samme år blev Niels Olsen gift med Lisbeth Sørensdatter.

Udskiftningen af Lillevangs-jorden mellem domkirkens, universitetets og magistratens bønder var lige afsluttet. Magistratens 4 gårde delte den vestligste del ind mod Roskilde, og Hørkærgaard fik Lillevangs matr.nr. 2. Jorden blev senere frasolgt og rummer i dag bl.a. Lillevang Idrætscenter.

Den 17.10.1820 døde familiens farmor, Kirsten Clemensdatter, 71 år gammel. Ved folketællingen 1834 var Niels Olsen 58, Lisbeth Sørensdatter 51 og sønnerne Ole og Lars 22 og 12. De havde en ældre karl på 18 og en pige på 24, Ane Marie Nielsdatter. Den 26.3.1839 døde Niels Olsen, 63 år gammel, og den 7 år yngre enke drev gården videre indtil 1844. I 1840 var "gårdmandsenke" Lisbeth Sørensdatter alene på gården sammen med sønnen Lars på 18 år, der var lovlig ung til at overtage fæstet på det tidspunkt. De havde to karle på 22 og 16 år og stadig tjenestepigen Ane Marie Nielsdatter, der nu var 29.

2. 1844-1849: Lars Nielsen og hans enke

Den 14.4.1844, da Lars Nielsen var blevet et par og tyve år, afstod Lisbeth Sørensdatter "godvilligt" fæstegården til sønnen, efter at hun den 7.4. året før havde fået tinglyst en aftægtskontrakt. Hartkornet blev nu angivet til 10 tdr., 2 skpr., 1 fldg., 2 7/8 album. Lars Nielsen var da blevet gift med den 22-årige Ane Pedersdatter (født 5.8.1822), og de fik samme år (1844) datteren Ane Larsdatter.

Men allerede den 20.2.1847 døde Lars Nielsen, kun "24 ¾ år" gammel, som kirkebogen melder uden at angive dødsårsagen. Den 24.9. samme år giftede enken Ane Pedersdatter sig med den lidt yngre ungkarl, Jens Haagensen fra Østrup, født den 9.2.1826).

3. 1849-1869: **Jens Haagensen**

Ved folketællingen 1850 var Jens Haagensen 24 og Ane Pedersdatter 27. Hendes datter med Lars Nielsen, Ane Larsdatter, var da 6 år, og hendes børn med Jens Haagensen, Lars og Niels Jensen, var 3 og 1 år.

Folketællingerne var blevet hyppigere, og 1855 var Jens Haagensen 29, Ane Pedersdatter 32, Ane Larsdatter 11, Lars og Niels 8 og 6. Tjenestefolkene var en gammel karl på 38, en ung pige på 21 og en "lillepige" på 15.

Det må være Jens Haagensen, der afstod en parcel af gården (matr.nr. 8b) til en lille selvstændig gård på en halv snes tønder land, hvis bygninger ifølge ejeren fra 1944, Hans Morten Pedersen Tøndering, er opført "ca. 1850". Gården kaldes ofte "ejendommen mellem Tornagergård og Hørkærgaard".

I 1861 kom en lov som gjorde det fordelagtigt for godsejerne at afhænde gårdene til fæsterne, og i de følgende år solgte Bistrup sine gårde til "arvefæste". Bønderne blev reelt selvejere, men betalte stadig visse afgifter til godsejeren. Jens Haagensen købte i 1864 sin gård til "rent arvefæste" uden udbetaling. Den årlige afgift var på 6 tdr. byg pr. tønde hartkorn.

5. Gårdejerne

1. 1869-1890: **Niels Jacobsen**

1869 solgte Niels Haagensen Hørkærgaard – som højst tænkelig fik sit navn efter selvejets indførelse – til Niels Jacobsen. Han var i 1870 37 år og ungkarl. Hans husbestyrerinde på 25 og en karl på 24 var hans eneste medhjælp. 10 år efter havde han stiftet familie. Han var da selv 47 og hans kone, Else Margrethe, var 32. Deres lille datter var "under et år". Endnu en gang var der en ældre karl på 41 år på gården.

2. 1890-1906: **Jens Peter Larsen**

I 1890 kom gården på auktion og blev købt af Jens Peter Larsen fra Jystrup (f. 24.7.1864). Han blev samme år gift med Johanne Marie Larsen fra Roskilde (f. 20.7.1866) og byggede det nye stuehus, som i de senere år er blevet renoveret. Mange gårdmandsfamilier byttede i disse gode år for landbruget, de lavloftede bindingsværks huse ud med store, grundmurede "villaer".

Jens Peter og Johanne fik den 12.3.1892 sønnen Laurits Marius og den 11.5.1898 sønnen Jens Albert Frede. Ved folketællingen 1901 havde de en 84-årig enke boende, Karen Christoffersen, "slægtning, lever af formue". "Tjenestetyendet" var en 56-årig mand og en 20-årig pige. Kort efter fik de en lille pige, Karen Eva (f. 9.2.1901). Ved folketællingen i starten af 1906 var det eneste "tjenestetyende" en 52-årig daglejer.

I Hørkærgaards arkiv ligger Hans Peter Larsens skattekvitteringsbog, som han selv skulle betale for - 1 krone og 25 ører. Den illustrerer fint den omlægning af skatterne, som den nye venstre regering fra 1901 gennemførte 1903. De gamle hartkornsskatter (bøndernes jordskatter) erstattedes af "ejendomsskyld" på 1,1 promille af hele ejendommens handelsværdi. Det mest epokegørende var indførelsen af indkomstskat og formueskat for alle borgere på grundlag af selvangivelser.

Den gamle hartkornsskat blev betalt med $\frac{3}{4}$ på grundlag af den gamle hartkornsansættelse fra 1688 og blev kaldt ”gammelskat”, og $\frac{1}{4}$ på grundlag af den nye, der trådte i kraft 1844, kaldet ”landskat”.

Jens Peter Larsen betalte hvert kvartal 32 kr. 63 ører i gammelskat og 9 kr. 83 ører i ”land- og ligningsskat” af sine godt 5 tdr. hartkorn. Desuden betalte han ”brandpenge”, i april 1890 5,94 kr., men det kunne variere, og ”amtsfondsbidrag” i april 1890 28,84 kr., som også kunne variere. Den samlede kvartalsvise skat beløb sig til 77,28 kr.

Fra oktober 1904 bortfaldt gammelskatten og landskatten og erstattedes af en ejendomsskyld på 13,58 kr. Også brandpengene bortfaldt, amtsfondsbidraget var stadig på 28,84 kr. så den samlede kvartalsskat var på 42,42 kr., næsten en halvering. Indkomstskatten udgjorde kun 10 % af statens indtægter, der var et skattefrit fradrag på 800 kr., og skatteprocenten var 1,4 af fx 2000 kr. Systemet var til fordel for de store og mellemstore gårde og i mindre grad småbrugene, mens byboerne måtte betale.

6. Anders Christian Andersen 1906-1939

Anders Chr. Andersen var født den 15.1.1879 som søn af gårdejer Rasmus Andersen og Bodil Olsdatter på Følhøjgård i Karlstrup.

Ungdom

Ud over sin landbrugsuddannelse havde Anders Christian Andersen vinteren 1900-1901 været på Askov Højskole – Nordens største - mens den legendariske Ludvig Schrøder endnu var forstander. Året efter (1902) malede Erik Henningsen det berømte billede af Schrøder på talerstolen i højskolens foredragssal med portrætter af flere af de samtidige lærere. Ud over foredragene var danskundervisningen omfattende, og Anders Chr. Andersen skrev mange stile med nydelig håndskrift og få fejl, som læreren rettede med rødt. Bedømmelsen bestod i optælling af fejl uden kommentarer til indholdet. Emnerne spændte fra ”En høstdag” og ”Et julegilde” til ”Det græske folk i modsætning til perserne” og ”Frihandel og toldbeskyttelse”. Stilen: ”Er der noget i talemåden; ”Hævnen er sød””? sluttede noget dystert: ”Når jeg desuagtet har hævdet sandheden i talemåden, så er det ud fra den forudsætning, at det ædle og gode i de fleste mennesker i virkeligheden indtager så uhyre lille en plads i deres handle og virken”. Søndag den 27. januar 1901 fejrede man årsdagen for Askov valgmenigheds kirkes indvielse, og unge Anders afskrev i sit stilehæfte hele den kantate, som var blevet opført ved indvielsen.

Anders Chr. Andersen var også på Tune Landbrugsskole, hvor forstander Brink Lassen - drivkraften bag oprettelsen 1897 af Roskilde Amts Kontrolforening - havde indført en skole for specialuddannede ”kontrolassistenter” til ansættelse i kontrolforeningerne. Anders Chr. Andersen blev selv kontrolassistent og besøgte hver måned medlemmerne og kontrollerede besætningerne, mælkemængden og fedtprocenter.

Den 21.9.1906 blev ”gårdejer i Vindinge, A. Chr. Andersen” viet i Snoldelev kirke til Karen Kirstine Knudsen, født på Hastrupgård i Snoldelev-Øde Hastrup den 20.5.1883. Hun var datter af gårdejer Peder Knudsen og Maren Pedersen, og bryllupsfesten blev utvivlsomt holdt på Hastrupgård, selv om brudens mor ligesom brudgommens far begge var afdøde.

1906 – Bryllupsbillede af Karen og Anders Chr. Andersen, Vielsen foregik i Snoldelev kirke den 21.9. og festen antagelig i brudens hjem på Hastrupgård.

Husstanden

Den 11.6.1906 købte Anders Christian Andersen ”Hørkær”, som den da blev kaldt. Skødet er dateret 21.12.1906, og gården har været i slægtens eje siden.

Den 14.10.1907 fik Anders og Karen en dreng, Helge, som døde som 12-årig af meningitis (hjernehindebetændelse). Familietraditionen fortæller, at han forinden var blevet ramt af en vognstang i hovedet. Ved folketællingen 1911 var folkeholdet helt normalt: en karl på 19, en dreng på 14 og en pige på 19.

Ved folketællingen 1925 var hele børneflokkens minus Helge stadig hjemme:

Rigmor, født den 23.6.1909
Dagney, født den 3.2.1913
Ernst, født den 2.10.1916
Henning, født den 1.11.1919
Thormod, født den 29.4.1923

1911-12 - Rigmor (f. 23.6.1909) og Helge (f. 14.10.1907, d. 20.4.1920).

Folkeholdet var i 1925: en forkarl på 20, en karl på 33 og en pige fra Tune, hvis alder ikke nævnes. Året forinden var den strenge tyendelov fra 1854 blevet afløst af en noget mildere ”medhjælperlov” fra 1924. Jeppe Aakjærs agitatoriske bog fra 1904, ”Vredens børn. Et tyendes saga”, havde vakt en voldsom debat, og efter at tjenestefolk ligesom kvinder fik valgret i 1915, måtte det gamle tyendebegreb og skudsmålsbogen afskaffes.

o. 1914 – Familien Andersen, Karen og Anders med børnene Dagny (f. 1913), Helge (f. 1907) og Rigmor (f. 1909)

o. 1915 – Helge (f. 1907), Rigmor (f. 1909) og Dagny (f. 1913)

Driften

Gårdens oprindelige 56½ td. land var i 1906 nede på 42½ tønne land, men blev af Chr. Andersen bragt op på 47½ td. land.

Besætningen var i **1906** på 3 heste, 10 køer, 7 stk. ungkvæg og 10 svin.

Af hensyn til selvangivelsen skulle man hvert år gøre status over sin besætning og dens værdi, og Chr. Andersens status i juli **1916** lød:

- 14 malkekøer, 1 tyr, 6 1½-års kvier, 3 ½-års kalve og 6 mindre kalve.
- 1 11-års følhoppe, 1 5-års følhoppe, 1 4-års vallak (kastret hingst), 3 plage (ungheste) og et føl.
- 8 8-måneders svin, 12 3½-måneders svin, 14 2½-måneders svin og en 2-års so.

I Danske Gårde, 3. række, bind 4 fra **1918** har Chr. Andersen opgjort besætningen til til 2 (jyske) heste, 4 plage og føl, 15 køer, 14 kvier og kalve og en årlig produktion af ca. 80 fedesvin; produktionstiden for slagtesvin er ca. ½ år, men var tidligere længere.

1917 – Det ældste billede af gården, set fra nord. Det grundmurede stuehus er bygget af den tidligere ejer (Jens Peter Larsen 1890-1906). Foran nordlængen er det korn, som der ikke var plads til i laden, sat "i hæs". – Forrest i billedet Karen Andersen med Ernst (f. 1916) på skødet, dernæst Dagny (f. 1913) og den ældste, Rigmor (f. 1909). Til højre tjenestepigen (navn ukendt).

1917 - Familien Andersen i spisesstuen en sommerdag (petroleumlampen fra loftet er pakket ind). Fra venstre Rigmor, Karen med Ernst på skødet, Helge og Anders med Dagny på skødet. – Billedet på væggen er en reproduktion af Otto Baches "Et koppel heste udenfor Lindborg kro" (1881).

Efter Chr. Andersens død opgjorde hans søn, Henning, o. 1945 besætningen til: 5 heste, 17 køer, 17 stk ungkvæg 35 svin. - Besætningsstørrelserne var i alle disse år forbløffende konstante.

I besætningen indgik "1 tyr af rød dansk race". En vellykket blanding af slesvigske racer med gammelt "ø-kvæg" resulterede i den bekendte "røde danske mælkerace", autoriseret på en landmandsforsamling i Svendborg 1878. Den kom til helt at dominere besætningerne på øerne. Chr. Andersen deltog i avlsarbejdet, opdrættede tyre, hentede præmier for sine dyr på dyrskuerne og fik præmieret sin stambesætning. Hans arkiv er fyldt med stamtavler, og i 1923 var han medstifter af "Vindinge Tyreholdsforening", som for 1000 kr. – lånt af Chr. Andersen – kort efter købte tyren "Leif".

I 1924 opregnedes materiellet mere udspecificeret, end normalt:

- 2 elektromotorer
- 1 tærskemaskine¹
- 2 arbejdsvogne
- 3 fjedervogne
- 1 selvbinder
- 1 slåmaskine
- 6 plove og harver
- 1 tromle

Stuehuset fra den forrige ejers tid fik en forlængelse med terrasse ovenpå. De øvrige bygninger stod i 1906 stadig i stråttækt bindingsværk, men blev i 1916 og 1924 erstattet af mere moderne avlsbygninger.

Sædskiftet

Gennem 1800-tallet udvikledes på de enkelte gårde en tradition for systematisk sædskifte. Formålet var at sikre stabil og maksimal planteproduktion, holde jorden fri for ukrudt og undgå plantesygdomme – det klares i dag med sprøjtning! På gamle luftfotos kan vi se, hvordan selv små ejendommes jord var opdelt i mange marker. De kæmpearealer, vi ser dyrket i dag, fandtes kun på herregårdene. I gårdhistorierne plejer vi ikke at interessere os for sædskifterne, som kunne være ret ens fra gård til gård. Men vi vil her gøre en undtagelse.

I kornsalgperioden 1830-70 dominerede rug-, byg- og havremarkerne og efterhånden også hvedemarkerne landskabet, men det ændredes i årene efter, hvor de fleste afgrøder blev foder for dyrene.

Chr. Andersens eget sædskifte lød: "Størstedelen af agermarken drives i en 8-marksdrift (langt den mest almindelige): 1. ½ helbrak og ½ halvbrak (dvs. sommerpløjning og efterårsbrak), 2. vintersæd (hvede og rug), 3. byg, 4. roer (turnips/kålroer/runkelroer), 5. byg, 6. havre, 7.-8. 2 års græs.

¹ Tærskemaskiner af forskellig art kendes fra 1700-tallet. Forbedrede udgaver blev stærkt udbredte op mod 1923, hvor de fandtes på omtrent halvdelen af gårdene. Dronningborg maskinfabrik begyndte 1909 produktionen af et selvrensende tærskværk.

Politik

Anders Chr. Andersen – eller Chr. Andersen, som han normalt stod anført - var en årrække sognerådsformand i Reerslev-Vindinge kommune, valgt af venstre. Fra Lars P. Poulsen, Lundbjerggård, der var sognerådsformand i 1920'erne, ved vi, at det var et omfattende arbejde. Han fik et vederlag på 600 kr. om året og lagde selv kontor til med plads til folkeregistret. – Kommunesekretærens årsløn var på 2767 kr. –

Andersen havde et pengeskab til kommunekassen, hvor han også opbevarede sin pistol, måske erhvervet fra en officer under Tunestilling-indkvarteringerne under 1. verdenskrig. Den blev afleveret under 2. verdenskrig (1939-45) efter hans død.

I 1916 blev der ved lov indført kommunale huslejenævn, som bl.a. skulle godkende huslejestigninger. Herredsfogeden udpegede formanden, i Reerslev-Vindinge Chr. Andersen, mens husejerne valgte Crilles H. Jensen på Vindingegård og lejerne træarbejder P. Clausen.

Chr. Andersen var også formand for Landmandsforeningen. Den hed oprindeligt "Gårdmandsforeningen" og var stiftet på et møde på Roskilde Højskolehjem 8.1.1915, men hed fra oktober 1917 "Dansk Landmandsforening". Den opstod som protest mod de mange indgreb i landbrugserhvervet under 1. verdenskrig (1914-18) og mod de etablerede landbrugsorganisationers varetægelse af erhvervets interesser. Foreningen opstillede til folketingsvalget 1924 som parti, men kom ikke ind. Ved valget 1926 anbefalede den at stemme konservativt. Den optrådte sidste gang i "Landbrugets Lommebog" 1929.

Derudover var Chr. Andersen bestyrelsesformand i mejeriet "Hedelykke" i Hedehusene og medlem af menighedsrådet i Vindinge.

1930 – Gården set fra sydøst med de to syd-længer.

Ifølge familietraditionen var hjemmet velstående. Både husbond og madmor var solide, dygtige gårdmandsbørn. Karen anlagde en fin have med terrasse og en stor urtehave.

1930erne – Stuehusets udbygning til højre har fået en 1. sal med kvist. De velvoksne træer foran huset måtte snart lade livet.

1930erne – Luftfoto. Træerne er væk, Karen har fået sin terrasse. De moderniserede avlsbygninger har fået tilføjet en stor lade. I det fjerne ses Roskilde.

1930erne – Karens terrasse.

Og der var råd til nye møbler op til sølvbrylluppet i 1931. Fra sølvbryllupsfesten er bevaret to lejlighedssange i smagfuldt tryk fra Kjellins Bogtryk i København. Den ene "Til far og mor på sølvbryllupsdagen", den anden anonymt "Til Sølvbryllupsparret".

1930-31 – Anders Chr. og Karen Andersen, sikkert fotograferet i anledning af sølvbrylluppet 1931.

Dagbogen

Chr. Andersen indførte i perioder hver dag en tætskrevet linje om dagens begivenheder: 1.1. - 30.11.1908, 1.1. - 31.1.1909, 1.6. - 30.12.1913, 1.1. - 30.9.1914 og 1.2. - 31.12.1916. – Vejrliget blev først omtalt, derefter dagens arbejde i mark og stald. Kvægavlen og hesteavlen fik megen tid: "Bedækket kvien Marie ved Ejner, tilkendt 1. Kl. Hp," – køerne havde i starten navne, men fik efterhånden numre. Så var der de hyppige ture til Møllen, de lidt sjældnere til smeden og brugsen i Vindinge og med svin og efter foderstoffer til Roskilde. Den store bekendtskabskreds kaldte ustandselig til kaffe, fødselsdag, fest, barsel og begravelse, og der var tit besøg hos og fra familien i Karlslunde og Øde Hastrup.

Chr. Andersen deltog også i et utal af generalforsamlinger i Vindinge og i Roskilde. Han kom tit på Bredsdorffs Højskole, i Højskoleforeningen og på Højskolehjemmet, som han var med til at indvi den 10. maj 1908.

Hjemmefronten fik ikke så megen plads. Men Ernst fødsel i 1916 blev omtalt:

"Søndag den 1.11.: Hentet madam Hansen. Den 2.11.: Fået en søn, 0,25 alen på 9,5 pund. - Den 2.12.: Efter borde m.m., i Roskilde efter kogekonen, siden efter kransekage". – Den 3.12.: "Barsel her med Ernst ...". – "I byen med borde m.m., haft 2 dages barsel."

Hørkærgård 1920-40. Efterårspløjning med svingplov. Produceredes i Danmark fra 1830 og fortrængte o. 1860 fuldstændig hjulploven. Her er 2 x 2 heste i gang på samme mark, men ploven kunne også trækkes af en enkelt, kraftig hest. Moderne, traktordrevne plove bruger samme plovskærs princip, men med flere/mange plovskær.

Føllet har fået lov at komme med i marken.

1920-40. Selvbinderen, trukket af 3 kraftige heste.

*Der er kommet
gæster i marken.*

Verden udenfor lokalområdet fik ikke så megen opmærksomhed: 20.3.1913:

”Folketingsvalg. Leveret 6 svin. Pløjet brakjord”. Valget fik ingen anden omtale, selv om Chr. Andersen var medlem af venstrevælgerforeningen, måske fordi Venstre fik et dårligt valg. Venstreregeringen afløstes af et radikalt ministerium.

”Mobilisering” hed det den 11.9.1913. Der var endnu næsten et år til verdenskrigens udbrud, så der var mest tale om en øvelse for DSB, hvis tog så hurtigt som muligt skulle bringe 50.000 mand på plads på Sjælland, 35.000 til Københavns Hovedbanegård, halvt så mange til de sjællandske købstæder, deraf 3000 til Roskilde. Men det var den største, samlede militærøvelse på Sjælland.

Den 14.6.1914 var dagen for den største tragedie i Vindinges historie: ”Meget smukt og varmt vejr. Sørensen (Søndergård) skudt sig og børnene. Hentet kister og kørt 4 til hospitalet”. Begivenheden og begravelsen den 18.7. berørte hele byen (se VLT 10/2003, s. 79-80).

Den 16.7.1914 kunne Chr. Andersen holde rejsegilde for sin nye svinestald midt i den travle høsttid. Alligevel er det bemærkelsesværdigt, at hverken mordet i Sarajevo den 28. juni eller udbruddet af 1. verdenskrig i begyndelsen af august får et eneste ord med på vejen.

Soldaterne

Allerede den 26. og 27. september 1908 kan Chr. Andersen notere: ”Indkvartering af 42 soldater”. Senere kom jo i forbindelse med Tunestillingen, påbegyndt i november 1915, længerevarende indkvarteringer. Den 1.2.1916 noterer Chr. Andersen, at han har ”talt folk”. Han var en af ”tællingskommissærerne” ved folketællingen den dag og talte de 12 husstande i Lillevang og sin egen. Der var da indkvarteret 70-75 soldater i Vindinge sogn, men tallet må være steget i den følgende tid. – På Hørkærgaard var indkvarteret 2-3 mand, som jævnligt blev udskiftet. Ved en enkelt lejlighed hjalp de med at tærsk langhalm. Gården havde også besøg af officerer, ”løjtnant Hastrup kom” og det samme gjorde ”løjtnant Hagen”.

Lærer Nielsen

I Hørkærsgaards arkiv ligger et udateret avisudklip med omtale af kommunens budget for det kommende finansår, der startede den 1. april., og om indstillingen til det ledige førstelærerembede i Vindinge. Lærer Nielsen, som kom til Vindinge som andenlærer i slutningen af 1919, blev indstillet som nr.1. Da han blev officielt udnævnt den 2.2.1928, er udklippet fra begyndelsen af dette år.

I arkivet ligger også en fornem hårbørste med sølv-håndtag, der stadig ligger i sin gaveæske med det tilhørende kort fra "Lærer H.F. Nielsen og hustru" – hans fornavne var Holger Frederik.

Børsten var en gave til Chr. Andersens ældste datter Rigmor til hendes konfirmation 1923.

På landet var læreren og præsten fast inventar ved konfirmationerne på gårdene, og i Vindinge udfyldte førstelæreren i mange tilfælde også præstens rolle. Som det hed i afskedssangen 1963: "Du var med os når vi fested", var med hele sognet dus". Det gode forhold til lærerfamilien ses også af, at der på gården er bevaret et foto af lærerfamilien med alle 5 børn fra o. 1935.

1923 – Rigmor i konfirmationskjole med lille Thormod (f. 29.4. 1923) på skødet. Stående Dagny (f. 1913), Ernst (f. 2.10. 1916), Henning (f. 1.11. 1919).

7. Henning Norup Andersen 1939/53-1990

Henning (f. 1.11.1919) var soldat på Roskilde kaserne (i dag Kildegården) og endnu ikke fyldt 20 år, da faderen døde på Roskilde Amts Sygehus den 9. juni 1939. Begravelsen var den 14. juni, og enken Karen Kirstine førte gården videre med Henning som bestyrer til 7.3.1953, hvor han fik skøde på gården. Hans ældre bror, Ernst, var da gårdejer på Stenagergård i Karlslunde sogn, og hans yngre bror, Thormod, overtog 1945 faderens fødegård Følhøjgård i Karlstrup.

1939 – Henning Norup Andersen (f. 1919) i kongens klæ'r det år faderen døde. Han gjorde tjeneste på Roskilde kaserne (nedlagt 1974, i dag (2019) "Kildegården").

1940erne. - Sommer i Haven. Personerne ukendte.

*1943 – Hennings søster Rigmor
(f. 1909), mens hun stadig boede i
barndomshjemmet.*

Ingvald Larsens oversigt over matrikelnumre i Vindinge fra samme tid viser, at Hørkærgård, som tit nævnes med matr.nr. "8a m.fl.", havde nr. 8a og 8c. Tønderings gård "mellem Tornagergård og Hørkærgård" havde numrene 8b og 8e. På den gamle toft på østsiden af Kærvej lå Moesgård (matr.nr. 8d) og det aftægtshus, Anders Villumsen på Moesgård byggede o. 1930, hvor kun hans kone nåede at bo fra 1932 (matr.nr. 8g. Kærvej 17). Og endelig lå også på den gamle toft mejeribestyrer Peter Jensens hus, opført 1913-17 (matr.nr. 8f, Kærvej 19).

Omkring 1945 stod Henning som den "der drev gården" for en kort gårdbeskrivelse af Hørkærgård. Hans afdøde far stod stadig som ejer af gården med 47½ td. land. Besætningen var som tidligere nævnt på 5 heste, 17 køer, 17 stk. ungkvæg og 35 svin. Bortset fra en forøgelse af svinebestanden har den nok holdt sig der de følgende år.

Erik på landet

Fredag den 8. juli 1949 bragte dagbladet "København" en artikel med denne overskrift. Erik var en 8-årig amagerdreng i "Østrups store flok", københavnerdreng, som blev indstillet af deres lærere til et sommerferieophold på landet. Ligesom landsbyens unge hvert år så frem til de nye hold karle og piger, som tiltrådte 1.11. og 1.5., ventede børnene spændt på hvilke nye legeskammerater de ville få fra København i sommerferien.

Erik kom i 1948 for første gang til Hørkærgård, "som ligger gemt bort fra alfarvej, og kun den, der har ærinde ad den smalle, ujævne bivej, der fører derop, får øje på den. Det er en typisk sjællandsk bondegård med fire længer og en bred indkørselsport, og bag den ligger den velplejede have. Hele gården er kranset af høje, gamle træer, som helt skjuler bygningen".

Københavnerdrengen Erik med karlen Holger Hansen på fjedervognen, klar til en bytur. Begge er i gummistøvler og korte bukser! Erik kigger til fotografen, men kusken koncentrerer sig om hesten, som bliver tirret af hunden "Sjang".

Som noget af det første tog Henning Andersen, der bestyrede gården for sin mor, Erik med i Brugsen og købte træsko til ham – ”på en gård bruger alle mandfolk med respekt for sig selv træsko”. Erik fik, som det hørte sig til, mindre arbejdsopgaver på gården, slog græs til hønsene og kørte kasserede kartofler til svinene på den store trillebør. Der var jo ikke andre børn på gården, men 5-årige Dorte fra nabogården blev hans legekammerat. Avisen bragte flere billeder fra besøget med samme overskrift de følgende dage, bl.a. et, hvor Erik i køkkenet hos Rigmor får en skudet havregrød med mælk, ”mens gården hviler i middagspausen”.

Erik på 8 år med oldenborghoppens nye føl

Dagbladet ”København” sendte den 7. juli en tak til gårdejer Karen Andersen ”for venlighed under besøget” dagen før - ”billederne blev udmærkede, trods regnen”.

Navnet på avisen er i dag ukendt for de fleste. Den udkom 1946-50, udgivet af aktieselskabet ”Københavns Venstrepressen”, som Chr. Andersen havde købt en aktie til på 100 kr. i 1922. Man håbede med avisen at skaffe venstre bedre fodfæste i København.

1950-53: Den lille bil må gøre plads til (den nye?) Ferguson traktor.

1950-53: Den lille, grå Ferguson TE 20 dækkede midt i 1950erne halvdelen af markedet i Danmark. Det hydrauliske løftesystem og trepunktsophængen til redskaberne gjorde den uhyre populær.

Familien

Den 26.12.1954 blev Henning gift i Sct. Mortens kirke i Randers med en smededatter fra Laksegade i Randers, Ketty Marie Thomassen, født den 9.9.1933. Hun var en af de mange unge, der tog turen fra Jylland til hovedstadsområdet, og var husassistent i Himmelev før giftermålet. Den 1. september 1955 fødte hun hjemme på gården sønnen Brian. Ved dåben var fadderne naboerne ”forpagter Gorm Hansen og hustru, Tornagergård”, og Hennings storebror Ernst i Karlslunde.

Ved Brians dåb var Hennings mor Karen flyttet til Østergade 30 i Roskilde i et hus, hun havde købt sammen med sin ældste datter Rigmor. Her døde Karen Andersen 19.10.1955, 72 år gammel. Hun blev begravet på kirkegården i Vindinge af pastor K.P.J. Kristiansen fra Snoldelev.

I 1959 blev Henning og Ketty skilt. Rigmor lejede huset i Østergade ud og flyttede hjem på gården, hvor hun blev som en mor for sin brodersøn Brian.

Kort efter at Erik havde været ”på landet”, indledte ”traktoriseringen” den udvikling i landbruget, som førte til hestenes næsten-forsvinden, overgang til kvægløst landbrug og koncentration af landbrugsjorden på færre og færre hænder. Dyркelsen af jorden krævede større og større investeringer i maskinparken, mange overlod den helt til maskinstationer, og landbruget, som vi kendte det, forsvandt.

1950-70: Traktoren (med barn på førersædet) forspændt "gummivognen".

1950-70: Den traktordrevne mejetærsker.

1956: Henning og Brian

Henning Norup Andersen var aktiv gymnast i Vindinge Idrætsforening. Han gik som trofast venstremand meget op i politik og var desuden medlem af menighedsrådet i Vindinge. Han arbejdede også som arbejdsmand hos naboen Gorm Hansen. Han døde i 1990.

*1950-60: Sommerdrenge
med hund.*

*1950-60: Henning Norup
Andersen på gårdspladsen.*

*1950-60: Henning
på motorcyklen.*

1960: Brian og Hillman'en foran stalden

1962: Brian foran garagen med Hillman'en.

1965-70: Luftfoto før den nye Grevevej blev anlagt. Bilen på gårdspladsen foran garagen er Henning Norup Andersens lyseblå Hillman.

1970: Farveluftfoto.

8. Lotte og Brian Norup Andersen 1990 –

Brian voksede således op som enebarn hos faderen og fasteren i 1960'erne, en særdeles vanskelig tid for landbruget. Det var ikke længere nogen selvfølge, at sønnerne førte fædrenejårdene videre, allerede i 1950'erne blev kun godt 3000 af de 12.000 landbrug, som skiftede ejere i perioden, overdraget i "familiesalg", resten solgtes i "fri handel" til noget højere priser. Og hvert 6. salg skete til ikke-landmænd.

Brian valgte en uddannelse som elektriker. I 1972, da bønderne så frem til at komme med i fællesmarkedet, flyttede han som 17-årig ind i Rigmors hus i Østergade. Senere var han 5 år i forsvaret, men arbejdede ellers i mange år som brandmand, til han gik på efterløn.

Lise **Lotte** Margrethe Nørgaard Andersen er født i Roskilde 24.2.1959. I januar 1970 flyttede hun med sine forældre, Vita og Frank Nørgaard, ind i det nye parcelhuskvarter syd for byen i Mørbjergparken 40. Hun var 16, da hun i 1975 mødte Brian på en kanotur, han var inviteret med på. Hun uddannede sig til pædagog, og i 1983 blev de gift i Vindinge kirke og flyttede ind i huset i Østergade, hvorfra faster Rigmor var død i 1980. De har 3 børn: Camilla (f. 1984), Sandra (f. 1988) og Lasse (f. 1990) Norup Andersen.

2018: Gårdspladsen i dag.

2018: Lotte og Brian sammen med Pia Jacobsen foran det renoverede stuehus.

Efter Brians fars død i 1990 flyttede de ind i hans barndomshjem på Hørkærgaard, som blev renoveret til ukendelighed. Soveværelset, hvor Brian blev født, er i dag stue. Der er (endnu) ikke blevet gravet grus på deres 22 hektar eller godt 40 tdr. land, hvor der dyrkes foder. Den første halve snes år dyrkede Brian selv jorden med gårdens maskinpark og afsatte foderet til Roskilde Andelsfoderstofforening, der 2006 indgik i Danish Agro. I dag er jorden forpagtet ud. Bortset fra hund og kat er der ingen dyr på gården.

*Helge Land Hansen, Vindinge lokalhistoriske forening
Marts 2019*